

จริยธรรมในวิชาชีพข้าราชการ

นางสาวนารีลักษณ์ ศิริวรรณ
วิทยากรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติให้รัฐต้องจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับจริยธรรมโดยกำหนดให้มีการจัดทำประมวลจริยธรรมเพื่อเป็นมาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ซึ่งในส่วนของข้าราชการพลเรือนมีสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในฐานะหน่วยงานหลักในการบริหารงานบุคคล เป็นผู้จัดทำประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนซึ่งได้ประกาศใช้ใน พ.ศ. 2552 โดยกำหนดแนวทางให้ข้าราชการประพฤติปฏิบัติรวม 10 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. ข้าราชการต้องยึดมั่นในจริยธรรมและยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรม
2. ข้าราชการต้องมีจิตสำนึกที่ดี และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เสียสละ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้
3. ข้าราชการต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่ และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน
4. ข้าราชการต้องละเว้นจากการแสวงหาประโยชน์ที่มีขอบโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่และไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม
5. ข้าราชการต้องเคารพและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างตรงไปตรงมา
6. ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงตรง เป็นกลางทางการเมือง ให้บริการแก่ประชาชนโดยมีอัธยาศัยที่ดีและไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม
7. ข้าราชการต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการอย่างเคร่งครัดและรวดเร็ว ไม่ถ่วงเวลาให้เนิ่นช้า และใช้ข้อมูลข่าวสารที่ได้มาจากการดำเนินงานเพื่อการในหน้าที่และให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง ทันการณ์ และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
8. ข้าราชการต้องมุ่งผลสัมฤทธิ์ในงาน รักษาคุณภาพและมาตรฐานแห่งวิชาชีพโดยเคร่งครัด
9. ข้าราชการต้องยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
10. ข้าราชการต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงตน รักษาชื่อเสียง และภาพลักษณ์ของข้าราชการโดยรวม

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาวิจัยเรื่องจริยธรรมในวิชาชีพข้าราชการ โดยรองศาสตราจารย์ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด พบปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพข้าราชการ ซึ่งประกอบด้วย 1) ขาดการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่องสำหรับการดำเนินงานนำประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนไปปฏิบัติ 2) ข้าราชการขาดความสนใจในการรับรู้และไม่ได้ให้ความสำคัญกับประมวลจริยธรรม 3) การไม่เห็นผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและการขาดบทลงโทษที่ชัดเจนกับผู้กระทำผิดจริยธรรม 4) เนื้อหาของประมวลจริยธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย ทำให้เข้าใจยาก มีความไม่ชัดเจนและซ้ำซ้อนกับกฎหมายหลายฉบับ 5) ค่านิยมของข้าราชการรุ่นเก่าที่

ไม่พร้อมยอมรับการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการส่งเสริมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน คือ

1. ด้านเนื้อหาประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน
 - 1.1 สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ควรกำหนดมาตรฐานความผิดจริยธรรมให้ชัดเจน และจำแนกความผิดให้ชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้นำไปปฏิบัติ
 - 1.2 สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนควรกำหนดมาตรฐานกลางของมาตรการส่งเสริมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมให้มีสภาพบังคับใช้เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปปฏิบัติ
2. ด้านกระบวนการดำเนินงาน
 - 2.1 ควรมีการจัดทำกระบวนการส่งเสริมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมให้ชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจเชิงบวก
 - 2.2 ควรมีกระบวนการดำเนินการจัดการเรื่องร้องเรียน
 - 2.3 กำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนและดำเนินการอย่างจริงจัง
 - 2.4 ยกย่องและให้ความดีความชอบแก่ผู้ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม
3. ด้านผู้บริหาร
 - 3.1 ควรปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมอย่างเคร่งครัดจริงจังและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา
 - 3.2 ต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินงานส่งเสริมข้าราชการให้ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมอย่างจริงจัง
 - 3.3 มีการจัดหลักสูตรอบรมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมให้กับผู้บริหารอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี
 - 3.4 มีการประเมินผลการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมของผู้บริหารและกำหนดให้เป็นตัวชี้วัดหนึ่งในการพิจารณาการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหาร
4. ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และสร้างจิตสำนึก
 - 4.1 จัดกิจกรรมเผยแพร่ให้ความรู้ในการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมให้กับข้าราชการอย่างต่อเนื่อง
 - 4.2 สอดแทรกเรื่องการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมในการอบรม สัมมนา ประชุมและดูงาน
 - 4.3 จัดหลักสูตรอบรมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมให้กับข้าราชการเป็นประจำอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
 - 4.4 นำเสนอผลการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมที่ดีของข้าราชการและผลการปฏิบัติที่ไม่ดีเพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานรับทราบ
5. ด้านระบบการกำกับติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม
 - 5.1 กำหนดตัวชี้วัดการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมทั้งของข้าราชการและผู้บริหาร นำไปเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการประเมินผล
 - 5.2 ดำเนินการติดตามประเมินผลและนำเสนอผลการประเมินให้ทุกคนในหน่วยงานทราบ
6. ด้านโครงสร้างการดำเนินงานส่งเสริมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมให้ชัดเจน
 - 6.1 กำหนดมาตรการดำเนินงานและผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน

6.2 กำหนดโครงสร้างหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ชัดเจน และจัดสรรทรัพยากรในการดำเนินงานที่เหมาะสม

ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ได้บัญญัติให้มีสภาปฏิรูปแห่งชาติทำหน้าที่ศึกษาและเสนอแนะเพื่อให้เกิดการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ โดยสภาปฏิรูปแห่งชาติได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาล เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในการกำหนดกรอบแนวทางเพื่อการปฏิรูปคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาล ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวได้มีข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาล ดังต่อไปนี้

1. สนับสนุนการรณรงค์ การรวมพลังของเครือข่ายทางสังคมเพื่อการฟื้นฟู แก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในช่วงเปลี่ยนผ่าน
2. เสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบตามแนวทางการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล และให้มีมติคณะรัฐมนตรียกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2550 โดยทันที และออกพระราชกฤษฎีกายกเลิกพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2554 เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ.
3. เสนอร่างพระราชบัญญัติสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. เพื่อทำหน้าที่เชิงกลไกในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วนให้เกิดการบูรณาการจนเกิดประสิทธิผลโดยเร็ว

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

การดำเนินงานพัฒนาด้านจริยธรรมในวิชาชีพข้าราชการควรให้ความสำคัญต่อข้อมูลความรู้จากผลการศึกษาวิจัยและตัวบทกฎหมาย ตลอดจนการกำหนดนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพข้าราชการ และเนื่องจากข้าราชการเป็นอาชีพที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี มีหน้าที่ความรับผิดชอบดำเนินตามนโยบายของหน่วยงานภาครัฐเพื่อประโยชน์ของประชาชน ข้าราชการทุกคนจึงควรประพฤติตนอย่างถูกต้อง เหมาะสมตามกรอบประมวลจริยธรรมที่กำหนดไว้ ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ข้าราชการพลเรือน เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2558 ความว่า “งานราชการนั้นคืองานของแผ่นดิน มีผลเกี่ยวเนื่องถึงประโยชน์และมีผู้รับช่วง เพื่อให้งานดำเนินต่อเนื่องไปไม่ขาดสาย ดังนั้น ผู้ปฏิบัติบริหารงานราชการทุกฝ่ายทุกระดับจึงไม่ควรยกเอาเรื่องใครเป็นผู้ทำมาก่อน หรือใครเป็นผู้รับช่วงงานขึ้นเป็นข้อสำคัญนัก จะต้องถือประโยชน์ที่จะเกิดจากงานเป็นหลักใหญ่ แล้วร่วมกันคิดร่วมกันทำ ด้วยความอุตสาหะ เสียสละ และด้วยความสุจริตจริงใจ งานทุกอย่างจึงจะดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ไม่ติดขัด และสำเร็จผลเป็นประโยชน์ได้แท้จริงและยั่งยืนตลอดไป”

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการปฏิรูปคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาล. (2557). **แนวทางการปฏิรูปคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาลของประเทศในระยะเปลี่ยนผ่าน**. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน**. (2552). สืบค้น 22 มิถุนายน 2558 จาก <http://www.vigportal.mot.go.th/RegisterWeb/Link/document/moral.pdf>
- ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- วริยา ชินวรรณ และคณะ. (2556). **จริยธรรมนักรการเมือง**. นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2550). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2549). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2548**. กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ. (2556). **จริยธรรมในวิชาชีพข้าราชการ**. กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.